Havs och Vatten myndigheten

Yttrande

Datum 2025-08-18 **Dnr** 2025 - 002166

Handläggare
Havsplaneringsenheten

Länsstyrelsen Stockholm
Ref: Dnr. 101-31792-2025
E-post: stockholm@lansstyrelsen.se

Yttrande över *Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen - granskningshandling*

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) har beretts tillfälle att yttra sig över *Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen – granskningshandling*. Länsstyrelsen i Stockholms län samordnar statens intressen under granskningen.

HaV lämnar härmed följande yttrande, som i vissa delar överensstämmer med de synpunkter myndigheten framförde under samrådet. Granskningsyttrandet har avgränsats utifrån de frågeställningar som den samordnande länsstyrelsen har lyft, samt inkluderar synpunkter avseende miljökvalitetsnormer havsmiljö och havsplanering. Yttrandet sammanfattas i följande punkter och motiveras därefter utifrån de givna frågeställningarna i nästa avsnitt.

- Önskemål om kompletteringar gällande riksintressen inom myndighetens ansvarsområden: *Friluftsliv, Anläggningar för vattenförsörjning* och *Yrkesfiske*.
- Behov av vägledande förhållningssätt i relation till havsmiljön och miljökvalitetsnormer för havsmiljön.
- Tydligare vägledande förhållningssätt avseende kust- och havsplanering, samt förhållningssätt till nationella havsplaner.
- Kompletteringar gällande klimatanpassning, riskhanteringsplaner och strategier.

Beskrivning av ärendet

Region Stockholm har tagit fram ett förslag till ny regional utvecklingsstrategi och regional utvecklingsplan för Stockholm (RUFS). HaV lämnade synpunkter vid samrådet och myndighetens uppfattning kvarstår i vissa delar. Det aktuella granskningsyttrandet begränsas till de remissfrågor som Länsstyrelsen i Stockholm vidarebefordrat till myndigheten i sitt remissunderlag. Länsstyrelsen har enligt remissen i uppdrag att samordna statens intressen under granskningen av de delar av regionplanen som omfattas av plan- och bygglagen (PBL). Vidare ska

Länsstyrelsen, enligt remissen, bedöma hur den regionala utvecklingsstrategin svarar mot kraven i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar (RUA).

Havs- och vattenmyndighetens svar på Länsstyrelsens remissfrågor:

Tillgodoser förslaget den eller de riksintressen som er sektorsmyndighet har ansvar över?
Planförslaget har kompletterats med bilaga, *Riksintressen i regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen,* med redovisning av riksintressen, inklusive bedömning av påverkan samt rekommendation för efterföljande planering, vilket myndigheten ser positivt på. HaV lämnar följande kommentarer utifrån frågeställningen för de riksintressen som myndigheten ansvarar för. Myndigheten har inte haft möjlighet att bedöma riksintresse för naturvård utifrån Länsstyrelsens frågeställningar, men noterar att beaktan och bedömning av riksintressen ingår i bilaga till regionplanen.

- *Riksintresse friluftsliv,*

Regionplanens förslag innebär att ett regionalt prioriterat bebyggelseläge sammanfaller med riksintresse för friluftsliv 3 kap. 6 § miljöbalken - Ulriksdal-Haga-Djurgården. Regionplanen innehåller även förhållningssätt för att upprätthålla och stärka de svaga gröna sambanden i området. Eventuell framtida utveckling och planering bör ske med stor hänsyn till riksintressets värden så att dessa inte påtagligt skadas. Området har stora identitetsvärden och upplevelsekvaliteter. Det centrala läget gör att området är viktigt för många människors friluftsliv och kan nyttjas ofta och mycket. Området är ett unikt historiskt landskap som utmärks av en växelverkan mellan natur- och kulturvärden, vilket har inneburit att området fått skydd som nationalstadspark.

- *Riksintresse anläggningar för vattenförsörjningen*

Regionplanens förslag innebär att regionalt prioriterade bebyggelselägen sammanfaller till viss del med riksintresset Norrvattens reservvattenverk i Stockholmsåsen. Flera av riksintressets reservvattenverk och tillhörande vattentäkter ligger inom områden med högt exploateringstryck, vilket gör att det förekommer både befintliga och framtida potentiellt förorenande verksamheter och markanvändning. Ett gott vattenskydd är därför mycket viktigt för att riksintresset Norrvattens reservvattenverk i Strömsholmsåsen ska kunna utgöra framtida reservvattenförsörjning för Storstockholmsområdet.

I planförslagets bilaga ”*Riksintressen i regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen*” anges att grundvattenbildning ska beaktas i översiktsplanering eller inför detaljplanering vid förändrad markanvändning. Förändrad markanvändning, ny bebyggelse och infrastrukturanläggningar innebär även ökad risk för föroreningar. Planens förhållningssätt för riksintresset bör förutom grundvattenbildningen därför även beakta påverkan på grundvattenkvalitet. För samtliga riksintressen för vattenförsörjningen gäller att även exploatering utanför själva riksintresset kan innebära påtaglig skada på riksintresset och ska omfattas av bedömningen.

Vägledande förhållningssätt gällande vattenkvalitet är även aktuellt avseende klimat och klimatanpassning relaterat till risker och översvämning, se nedan svar under avsnitt *Övriga prövningsgrunder*.

- *Riksintresse yrkesfiske*

Myndigheten anser att till bedömningen av påverkan på riksintresset Yrkesfisket bör tilläggas att påverkan även kan förekomma utanför riksintressets rumsliga avgränsning. Detta kan exempelvis inbegripa begränsad framkomlighet mellan fångstområden och hamnar, samt landbaserade transportvägar till- och från fiskehamnar. Likaså kan indirekt påverkan förekomma, till exempel genom fysisk påverkan eller förorening av viktiga levnadsmiljöer för arter av betydelse för yrkesfisket. Sådan påverkan kan uppstå genom erosion, ändrade strömförhållanden, skuggning, buller, övergödning eller annan påverkan och försämring på vattenkvalitet.

- *Övriga prövningsgrunder, enligt 3 kap. 16 §, enligt 7 kap. 3 § PBL, samt havsplaner:*

    - *Miljökvalitetsnormer för havsmiljö*

Av en regionplan ska det enligt 7 kap. 3 § plan- och bygglagen (2010:900) framgå på vilket sätt miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken har följts. Miljökvalitetsnormer för havsmiljön är normer enligt 5 kap. 2 § första stycket 4 miljöbalken (1998:808). Därför ska det i en regionplan, framgå hur dessa miljökvalitetsnormer har beaktats. En god hantering i regionplanen skapar förutsättningar för att följa miljökvalitetsnormerna i efterföljande översiktsplanering.

Förslagets redovisning och vägledande förhållningssätt till grön och blå infrastruktur har utvecklats jämfört med samrådsförslaget, vilket är positivt. Havs- och vattenmyndigheten noterar dock att miljökvalitetsnormer för havsmiljön fortsatt inte beaktas i granskningsförslaget till regionplan, inte heller i den bilagda Hållbarhetsbedömning.

I avsnitt *Regional grön- och blå infrastruktur* vägleder planen om förhållningssätt relaterat till miljökvalitetsnormer för vattenmiljöer, inom ramen för vattendirektivet och avrinningsområden. Regionplanen bör dock även tydliggöra förhållningssätt i enlighet med havsmiljödirektivet (2008/56/EG), som i svensk lagstiftning implementerats genom havsmiljöförordningen, samt tillhörande miljökvalitetsnormer för havsmiljö. Den strategiska och översiktliga nivån i regionplaneringen har betydelse för flera olika mark- och vattenanvändningar inom ett avrinningsområde, kustområden, samt havsområden i territorialhavet och mål om god miljöstatus i våra hav.

Miljökvalitetsnormer för havsmiljön, vilka kompletterar miljökvalitetsnormer för kust och vatten, framgår av Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om vad som kännetecknar god miljöstatus, med tillhörande indikatorer för Nordsjön och Östersjön (HVMFS 2012:18, bilaga 3). Miljökvalitetsnormerna är framtagna och strukturerade för att möta de viktiga belastningar som myndigheten har identifierat: tillförsel av näringsämnen och organiskt material, tillförsel av farliga ämnen, biologisk störning, fysisk påverkan samt marint skräp och buller. Miljökvalitetsnormerna är verktyg för att minska dessa belastningar så att den övergripande miljökvalitetsnormen god miljöstatus enligt 17 § havsmiljöförordningen kan nås och upprätthållas i Västerhavet och Östersjön. Land- och havsbaserad verksamhet såsom exempelvis avfallshantering samt sjötrafik kan påverka havsmiljön och därmed miljökvalitetsnormer för havsmiljö.

Kopplat till sjötrafik och transportsektorn är miljökvalitetsnormen för kontinuerligt undervattensbuller särskilt relevant, eftersom sjöfarten är den huvudsakliga belastningskällan som påverkar miljötillståndet. I bedömningsområdena Norra och Västra Gotlandshavet, som berörs av aktuell utvecklingsplan, uppnås ej god miljöstatus för kontinuerligt undervattensbuller.

För att bedöma god miljöstatus på området används indikator 11.2A - *Förekomst och effekt av kontinuerligt lågfrekvent undervattensljud* (bilaga 2 till HVMFS). Tillhörande miljökvalitetsnormen är *E.4 Tillförsel av kontinuerligt lågfrekvent ljud från mänsklig verksamhet* (bilaga 3 till HVMFS), som innebär att ljudtillförsel ska vara på en nivå som inte hindrar att god miljöstatus kan upprätthållas eller nås. Uppföljning sker via indikator *E.4.1 - Tillförsel av kontinuerlig ljudenergi,* där målet är att den långsiktiga trenden inte skall öka i de havsbassänger som inte når god miljöstatus enligt indikatorer i bilaga 2.

Dessa miljökvalitetsnormerna och tillhörande indikatorer är relevanta vid framtagandet av en regional utvecklingsplan som omfattar transportinfrastruktur, särskilt vad gäller hamn - och sjöfartverksamhet i havsmiljön. Miljökvalitetsnormerna här har exempelvis bäring på regionplanens vägledande *Förhållningssätt för utveckling på kärnöar och öar med vägfärja*, samt *Förhållningssätt för hamnar och farleder,* samt *för områden för transportintensiva verksamheter*.

Det bör noteras att undervattensbuller inte hanteras inom Vattenförvaltningen, vilket innebär normer i HVMFS 2012:18 även gäller i Kustvatten.

För vidare information om HaV:s föreskrifter (HVMFS 2012:18) om god miljöstatus, miljökvalitetsnormer för havsmiljön[1], åtgärdsprogram[2], samt havsmiljöns tillstånd[3] se HaV:s webbplats.

- *Nationella havsplaner, planering kust och hav*

Av en regionplan ska det enligt 7 kap. 3 § plan- och bygglagen framgå hur hänsyn har tagits till och hur planen har samordnats med bland annat nationella planer av betydelse för en hållbar utveckling i länet.

Planförslaget saknar tydliga ställningstaganden och vägledande förhållningssätt i relation till havsplanen för Östersjön och territorialhavet. Ett tydligt förhållningssätt till havsplanerna är relevant eftersom dessa överlappar med kommunens planeringsansvar i territorialhavet. Ställningstagande om havsplaner bedöms relevant bland annat utifrån regionplanens rumsliga utveckling avseende grön och blå infrastruktur, det regionala transportsystemet, sjötrafik, hamnar och farleder samt tekniska försörjningssystem för energiförsörjning, energianläggningar och energidistribution.

Regeringen beslutade om havsplaner för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet 2022[4]. Förslag till ändrade havsplaner lämnades av Havs- och vattenmyndigheten till regeringen i januari 2025[5]. Regeringen fattar beslut om antagande av planförslag.

För områden som omfattas av en beslutad havsplan ska länsstyrelsens arbete, med att samordna statens intressen och se till att hänsyn tas till bland annat riksintressena, grundas på

---

[1] https://www.havochvatten.se/planering-forvaltning-och-samverkan/havsmiljoforvaltning/miljokvalitetsnormer-med-indikatorer-i-havsmiljoforvaltningen.html

[2] https://www.havochvatten.se/planering-forvaltning-och-samverkan/havsmiljoforvaltning/atgardsprogram-for-havsmiljon-i-nordsjon-och-ostersjon.html

[3] https://www.havochvatten.se/planering-forvaltning-och-samverkan/havsmiljoforvaltning/bedomningen-av-havsmiljons-tillstand.html

[4] https://www.havochvatten.se/vagledning-foreskrifter-och-lagar/vagledningar/havsplaner.html

[5] Förslag till ändrade havsplaner 2025 - Havsplanering - Havs- och vattenmyndigheten

havsplanen. Det framgår av 3 § förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden.

- *Risk för olyckor och översvämning, klimat och klimatanpassning*

Myndigheten anser även att klimatanpassning och riskhantering bör hanteras tydligare i planen, exempelvis avseende översvämningsrisker och deras potentiella påverkan på vattenkvalitet och hälsa. Relevanta riskhanteringsplaner, enligt Översvämningsdirektivet, finns tillgängliga via MSB:s hemsida, Översvämningsportalen[6].

Finns det en mellankommunal fråga av regional karaktär som ni som sektorsmyndighet berörs negativt av?

Utifrån den utveckling som beskrivs i planförslaget, med ökat exploateringstryck till följd av befolknings-, infrastruktur- och bebyggelseutveckling, bedöms mellankommunala frågor gällande vatten- och naturresurser samt havsmiljö potentiellt kunna påverka myndighetens ansvars- och förvaltningsområden negativt. Detta kan exempelvis ske genom försämrad vattenkvalitet, minskad motståndskraft i ekologiska system samt påverkan på tillhandahållandet av betydande ekosystemtjänster, se svar på övriga frågeställningar.

Är förslaget användbart för er i er myndighetsutövning – är till exempel samspelet mellan RUFS och de strategier som finns inom ert bevakningsområde tillfyllest enligt RUA? Ex länstransportplan, strategier etc. Motivera gärna varför ni gör denna bedömning.

Förslaget till regional utvecklingsplan bedöms i delar vara användbart, dock saknas vissa ställningstaganden inom myndighetens bevakningsområden, se nedan.

- *Havsförvaltning*

Planförslaget saknar ställningstaganden och vägledande förhållningssätt gällande havsplan för Östersjön och territorialhavet, vilket begränsar förslagets användbarhet för myndighetens uppdrag inom ramen för nationell havsplanering. Planförslaget saknar även vägledande förhållningssätt avseende mål om god miljöstatus för havsmiljö och miljökvalitetsnormer för havsmiljö, vilket begränsar användbarheten för myndighetens uppdrag om att nå god miljöstatus i våra hav och att verka för ett hållbart nyttjande av marina resurser, se vidare motiveringar ovan avsnitt *Övriga prövningsgrunder enligt 3 kap. 16 § och enligt 7 kap. 3 § PBL, samt havsplaner.*

- *Övriga strategier*

Planförslagets vägledning och förhållningssätt relaterat till en god havsmiljö samt nationella havsplaner kan även påverka användbarheten avseende myndighetens uppdrag om medverkan om genomförande av EU:s strategi för Östersjöregionen[7] och dess handlingsplan[8]. Myndigheten föreslår därför att även EU:s mål för Östersjöregionen enligt denna strategi, inklusive dess handlingsplan, inkluderas bland de mål som den regionala utvecklingsplanen ska förhålla sig till (illustration Figur 20). Strategin är en av EU:s makroregionala strategier[9] och omfattar tre övergripande mål, i linje Agenda 2030 för en hållbar utveckling för regionen. Myndigheten anser

[6] https://gisapp.msb.se/Apps/oversvamningsportal/avancerade-kartor/riskhanteringsplaner.html

[7] https://www.regeringen.se/regeringens-politik/eus-ostersjostrategi/

[8] https://www.regeringen.se/contentassets/79daeff7a8b5416ca6da2e842687c508/action-plan-2021.pdf

[9] https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/cooperation/macro-regional-strategies_en

även att internationella mål gällande biologisk mångfald[10] bör inkluderas till planförslaget på motsvarande sätt.

Beslut om detta yttrande har fattats av avdelningschefen Mats Svensson efter föredragning av utredaren Marie Hallberg. I den slutliga handläggningen av ärendet har även enhetschefen Per Olsson, utredaren Elin Celik, utredaren Margareta Lundin Unger, utredaren Lars Åkesson samt verksjuristen Martin Jansson medverkat.

Mats Svensson

Marie Hallberg

Kopia till:

- Länsstyrelsen Stockholm,
- Region Stockholm, ref.dnr, RS 2025-0095, e-post: registrator.rlk@regionstockholm.se

[10] https://www.havochvatten.se/arter-och-livsmiljoer/atgarder-skydd-och-rapportering/skyddade-omraden/om-arbetet-med-skyddade-omraden.html#:~:text=M%C3%A5l%2011%20handlar%20om%20skydd%20av%20biologisk%20m%C3%A5ngfald,representativt%20och%20v%C3%A4l%20sammanh%C3%A4ngande%20system%20av%20skyddade%20omr%C3%A5den.